

Jozef Štolc – učiteľ, autor školských učebníc a príručiek¹

Anna Ramšáková

Jazykovedný ústav Ľudovíta Štúra SAV, Bratislava

Jozef Štolc – der Lehrer, der Autor und Mitautor von Lehrbüchern der slowakischen Sprache

Der Beitrag bildet das persönliche Profil des Jozef Stolces. Er weist auf seine Arbeit des Lehrers und vor allem des Verfassers und Mitverfassers vieler Unterrichtsmittel hin. Er bringt eigene ausgewählte Lehrbücher der slowakischen Sprache aus der Mitte der fünfzigsten Jahre des zwanzigsten Jahrhunderts näher. Der Beitrag beschäftigt sich mit der Frage der Sprachkultur in der Vergangenheit und in der Gegenwart, mit der Kultivierung und der zielbewussten Erhöhung der Qualität der Ausbildung, und auch mit der Beziehung der Dialekte und die Schriftsprache.

Tak, ako človek nemôže žiť bez vody a chleba, tak nemôže prežiť vedecké poznanie bez svojho širiteľa a sprostredkovateľa – učiteľa. I keď sa spoločenské a sociálne postavenie učiteľa z roka na rok znižuje a v súčasnosti sa učiteľ cíti skôr vychovávateľom a neraz „krotiteľom“, i v súčasnosti má rozhodujúcu úlohu pri šírení vedeckých poznatkov. Aj v terajšej dobe je zameraný na vytváranie všeobecnej kultúry, vštepovanie a podporovanie vedomostí a zručností, ako aj na sprostredkovanie postojov v tej ktorej oblasti ľudského života toho ktorého štátu či krajiny. Očakávaný profil učiteľa nepredstavuje iba predpoklad odborných vedomostí a schopností. Požaduje osobnostné danosti a vlastnosti ako sú tvorivosť, trpezlivosť, vytrvalosť, schopnosť spolupráce, spoľahlivosť, presnosť, osobnostná zrelosť, sebadisciplína i zodpovednosť. Nevyhnutná prítomnosť kultivovaného vystupovania a správania, všeobecná kultúrna i spoločenská rozhradenosť už len dotvára celostný obraz pedagóga, ktorý mu umožňuje samostatne vykonávať jeho povolanie.

Inak to nebolo ani s profesorom Jozefom Štolcom. Jeho výchovno-vzdelávací rozmer, ale i prácu autora či spoluautora (koncipovateľa) mnohých učebných pomôcok pre rôzne typy škôl s rôznym vyučovacím jazykom, ba ani prácu odborného redaktora v rokoch 1952 – 1953 pre Slovenské pedagogické nakladateľstvo v Bratislave nemožno obísť.

Po štúdiu slovenského a nemeckého jazyka v rokoch 1928 – 1932 na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave a po roku štúdia nemčiny na Filozofickej fakulte Viedenskej univerzity sa začalo Štolcovo niekoľkoročné pedagogické pôsobenie. V rokoch 1935 – 1940 pracoval ako pedagóg na gymnáziu v Liptovskom Mikuláši, kde okrem iného študovali také významné osobnosti, ako bol slavista Ján Stanislav či básnik Milan Rúfus. V uvedených rokoch učil aj na učiteľskom ústave v Spišskej Novej Vsi, jednom zo štyroch učiteľských ústavov spravovaných už za čias Horného Uhorska.

Koncom tridsiatych rokov 20. storočia sa kultúrna politika prvého slovenského štátu, ktorá bola usmerňovaná Ministerstvom školstva a národnej osvety (ďalej

---

¹ Príspevok je výstupom riešenia vedeckého projektu 2/0028/08 Slovník slovenských nárečí III

MŠaNO) najvýraznejšie prejavila v školstve. V období rokov 1940 – 1945, keď na MŠaNO začal pôsobiť aj J. Štolc, dosahovalo stredné školstvo výrazný kvantitatívny rozvoj. Jedným z hlavných cieľov MŠaNO, už od čias prvého československého štátu, bolo nielen urýchlene vybudovať slovenské školstvo, ale pôsobiť na slovenské obyvateľstvo v duchu osvetového vzdelávania. Centrom sa mali stať práve školy. V takomto duchu vydal už minister školstva Habrman v roku 1919 výnos O podpore lidové výchovy na stredných školách: „Škola má sloužiť nejen mládeži, nýbrž vůbec každému, kdo její pomoci vyžaduje, aby rozšířil své vědomosti.“ (Věstník, MŠaNO 1919, č. 9673 z 11. 3. 1919).

V roku 1948, keď sa J. Štolc stal docentom Filozofickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave a kde pobudol až do roku 1951, nadobúdol platnosť *Zákon o jednotnej škole*, ktorý ukončil spory o charakter školskej sústavy, ktorá ustanovila 9 ročnú povinnú školskú dochádzku. O tri roky neskôr, v roku 1954, započal svoje pracovne plodné obdobie nielen na Vysokej škole pedagogickej v Bratislave, kde pôsobil ako docent a neskôr ako profesor, ale bol dôležitou osobnosťou pri koncipovaní učebníc slovenského jazyka pre rôzne typy a stupne škôl.

V roku 1953, v súvislosti so skrátením povinnej školskej dochádzky na osem rokov, J. Štolc reagoval na novú organizáciu školského systému uvádzanú do praxe, ktorá priniesla aj nové pomenovania a názvy škôl. V článku *Správne píšme názvy škôl* (Učiteľské noviny, č. 3, z 10. septembra 1953.) autor poukázal na nevyhnutnosť správnosti písania týchto úradných názvov vo všetkých tlačivách: „Sú to združené pomenovania jedinečných škôl a majú platnosť vlastného podstatného mena, preto ich treba písať s veľkým začiatočným písmenom.“ J. Štolc, nezabúdajúc na praktickosť výkladu, uviedol aj konkrétne ilustračné príklady. Upozorňoval, aká podoba nesmie existovať v úradných dokumentoch a ktorej sa treba vyhýbať. Rovnako hodnotil vhodnosť výberu pomenovania vzhľadom na jazykový štýl a jazykovú situáciu („osemročienka, jedenástročnica sa používajú pri bežnom vyjadrovaní v hovorovom štýle – ide len o konvenčné synonymné pomenovania, ktorých potrebu vyvoláva zásada úspornosti v jazyku“), aby napokon zdôraznil potrebu kvality a primeranej úrovne odstránením „pravopisného primitivizmu a vulgarizácie formy nášho spisovného jazyka“.

Prirodzenou snahou o kultivovanie a cieľavedomé zvyšovanie kvality vzdelania sú jednoznačne aj učebnice slovenčiny pre všetky štyri ročníky pedagogických škôl z dielne autorského kolektívu, do ktorého okrem J. Štolca patrili aj Eugen Pauliny a Jozef Ružička.

Hlavným cieľom stredných pedagogických škôl bola snaha koncipovať tematické plány v duchu získavania poznatkov všeobecno-vzdelávacích predmetov usporiadaných vo vzťahu k odborným predmetom vzhľadom na celkový rozvoj osobnosti i profesionálnu pripravenosť žiaka.

Na skutočnosť, že len v spojení odborných poznatkov a možnosti aplikovať vedomosti v praxi sa možno uplatniť v konkrétnom edukačnom prostredí a edukačnej situácii, nadviazali aj spomínaní autori učebníc *Slovenská gramatika a sloh pre 1. – 4. ročník pedagogických škôl* (všetky vyšli ako druhé vydanie v roku 1955).

Všeobecná časť učebnice pre prvý ročník pozostáva z výkladu vzťahu myslenia a jazyka, ako aj z opisu základných úloh jazyka (pozri podkapitulu Podstata a spoločenská funkcia jazyka). Prirodzene, autori neobišli ani vzťah jazyka a národa. Neod-

mysliteľnú súčasť všeobecnej časti o slovenskom jazyku predstavuje polarita dvoch základných existenčných foriem národného jazyka – spisovného jazyka a nárečí. Autori upriamili svoju pozornosť na základné odlišenie spisovného jazyka od nárečí. Poukazujú na tri základné diferencujúce znaky: 1. Rozšírenie nárečí, ktoré nie je na území celého národa, ktoré sa používa len v istom vymedzenom kraji. 2. Mieru používania nárečia, ktoré plní svoju úlohu len u istej vymedzenej skupiny ľudí a len medzi sebou a 3. Závažnosť dialektov, ktorá pre nositeľa dialektu predstavuje realizáciu len pri verbálnej komunikácii.

Učebnica zahŕňa rovnako i dnes veľmi aktuálnu problematiku významu a potreby kultivovania spisovného jazyka, ako aj nevyhnutnej prítomnosti identity a spolupatričnosti slovenského jazyka k rodine slovanských jazykov.

O základných zmenách vo zvukovej sústave slovenčiny sa dozvieme v kapitole O vývine slovenského jazyka. Koncipovatelia najskôr opisujú samohláskový a spoluhláskový systém v praslovančine, aby si žiak utvoril obraz o fonologickom systéme nášho prajazyka. Následne vo vzťahu k nemu hodnotia zmeny na fonologickej rovine. Študent má možnosť získať prehľad o praslovanských skupinách *tort*, *tolt*, *tert*, *telt*, *ort-*, *olt-* a ich ďalších zmenách. Dozvedá sa o existencii nosových samohlások či tzv. jerových samohláskach a ich vystriedaní inými, už v tom čase existujúcimi vokálmi, spolu s približným datovaním jednotlivých zmien. Už žiak prvého ročníka vie, kedy a ako vznikli dvojhlásky, kedy prebehla zmena spoluhlásky *g* na *h* a pod. Prirodzene, koncipovatelia neobišli ani otázku duálu.

Všetky uvádzané poznatky sa študujúci dozvie na úrovni primeranej svojmu vzdelaniu, pretože jazyk učebnice je jednoduchý, jasný a dostatočne výstižný. Za veľmi osožné považujeme krátke poznámky uvádzané menším typom písma za hlavným výkladom, ktoré komentujú stav pertraktovanej problematiky v českom jazyku a v ostatných slovanských jazykoch.

V učebnici sa nezabúda ani na úlohu latinčiny v mnohojazyčnom uhorskom štáte, ktorá sa udržala na uhorskom sneme až do r. 1848. Rovnako účelná je podkapitola z dejín pravopisu. Autori uvádzajú hlaholské a cyrilské písmo, vysvetľujú význam zložkového a diakritického pravopisu, pričom neobišli ani A. Bernoláka a charakter jeho kodifikácie, ktorý nájdeme v podkapitole Z dejín spisovného jazyka a v jej samostatnej časti nazvanej Bernolákov spisovný jazyk.

Z metodologického hľadiska sa javí v koncepcii učebnice ako vynikajúci praktický krok uvádzanie spisovateľov, ktorí týmto jazykom písali (Juraj Fándly, Ján Hollý). Obdobne je spracovaná aj časť Štúrova kodifikácia slovenčiny.

Učebnica pre 2. ročník je venovaná jednotlivým špecifickým otázkam slovenskej gramatiky. Takmer celú tretinu rozsahu učebnice (päťdesiat strán) zaberá problematika slovesa, jedného z najdôležitejších slovných druhov. Študujúci má možnosť vytvoriť si veľmi slušný obraz o význame slovesa, jeho vide, o tvorení vidových stupňov. Okrem triviálnych poznatkov o slovese sa tu predostiera problematika tvorby prítomníka pravidelných sloves, ako aj existencie všetkých slovesných vzorov: *volať* – *volám*, *rozumieť* – *rozumiem*, *cez trieť*, *brať*, *česať* až po slovenský vzor *vidieť* a *držať*. Rovnako autori neobišli určité tvary nepravidelných sloves *byť* – *som*, *jesť* – *jem*, *vedieť* – *viem*, *chcieť* – *chcem*, *ísť* – *idem*, *stáť* – *stojím*, *stať sa* – *stanem sa*, ale aj základné gramatické kategórie slovesa. Ďalej sú to príslovky, predložky, spojky, citoslovčia,

pričom obsah učebnice uzatvára kapitola Náuka o slove s príslušnými čiastkovými podkapitolkami. Učebnica touto kapitolou obsiahla základné poznatky o význame a forme slova, pomere medzi zvukovou a významovou stránkou slova, rozsahu a obsahu vecného významu či vzájomného vzťahu slov. Podkapitola Tvorenie slov ponúka poznatky o odvodzovaní pomocou odvodzovacej prípony, odvodzovaní jednotlivých slov a tvarov z jednotlivých slovných druhov, ako aj prehľad o produktívnych a neproduktívnych príponách, o tvorení slov skladaním a skracovaním.

Slovenská gramatika a sloh pre 3. ročník pedagogických škôl z roku 1955 poskytuje vedomosti z náuky o vete a charakteristiku výkladového slohu. Dozvieme sa, čo je to rozprava (náuková vedecká próza ako najcharakteristickejší druh). Zistíme, že monografia spracúva jeden oddelený problém, alebo skutočnosť a uvedomíme si, že kompendium je súhrn a podrobné spracovanie látky o jednom celom vednom odbore.

Učebnica pre štvrtý ročník tohto typu škôl tvorí s prvými tromi učebnicami jednotný celok. Cieľom tejto učebnice je podať novú, v prvých troch ročníkoch nepreberanú látku. V základných črtách naznačuje hlavné znaky systému slovenského jazyka, aby si „žiak doteraz získané vedomosti usústavnil a nadobudol celkovú predstavu o systéme slovenského jazyka. Táto učebnica má žiakom pomôcť pri opakovaní. Je len prehľadným zhrnutím a nenahrádza prvé tri učebnice.“

Učebnica pre žiakov štvrtého ročníka pedagogických škôl okrem sumarizujúcich poznatkov obsahuje poučenia o jazyku, o dejinách a súčasnom stave slovenskej jazykovedy. V porovnaní s predchádzajúcimi učebnicami za nóvum považujeme kapitolu Norma a spisovná slovenčina a jej kodifikácia, ktorá už iným typom písma naznačuje jej dôležitosť. Kapitola podáva stručné informácie o norme, o jej význame, jej hlavných znakoch ako sú ustálenosť, pružnosť, úplnosť, systémovosť, všeobecnú známosť.

Informačne nasýtená, a pritom stručná a výstižná učebnica pre prvý až štvrtý ročník pedagogických škôl poskytuje žiakovi možnosť osvojiť si všeobecné vedomosti o slovenskom jazyku, vypestovať si schopnosť primeraného verbálneho i písomného, štylisticky a gramaticky správneho, pohotového a samostatného vyjadrovania sa, s potrebnou osvojenou slovnou zásobou vlastného materinského jazyka.

Jazyk a štýl učebnice je jednoduchý a zrozumiteľný. Dovolíme si tvrdiť, že priblížené učebnice slovenského jazyka z polovice 50. rokov minulého storočia by zahabili nejednu súčasnú odbornú knihu. Uvedené učebnice by sme odporúčali každému uchádzačovi o vysokoškolské štúdium slovenčiny. A kto vie, či by nekonkurovala aj niektorej dnešnej vysokoškolskej publikácii.

V súčasnosti škola a jej odborní pracovníci akoby pomaly strácali svoju niekdajšiu prestíž v poskytovaní informácií a ich sprístupňovaní. Mnohí „návštevníci“ a používatelia internetu – výdobytku modernej techniky 20. storočia – zabúdajú, že existujú knihy a v nich poznatky, ktoré sú výsledkom dlhoročného vedeckého výskumu a snáh jej autorov. Neraz sme svedkami skutočnosti, že študenti už takmer vôbec nesiahajú po knihe ako prameňnej literatúre.

Štolcove myšlienky a názory sú aktuálne i v súčasnej dobe. Ukazuje sa, že práve súčasný používateľ slovenského jazyka má veľmi vlašný vzťah k vlastnému materinskému jazyku. Trúfame si tvrdiť, že v súčasnosti si mnoho učiteľov nevedomuje nevyhnutnú potrebu vytvárať zdravý vzťah k materinskému jazyku už od predškolského a školského veku dieťaťa. Nevedomuje si fakt, že aj on šíri prostredníctvom

vlastného prejavu istý jazykový vzor. Jednoznačne zjavná i dnes je potreba kultivovania jazykových prejavov nositeľov spisovného slovenského jazyka.

A ako pristupoval Jozef Štolc a jeho spolupracovníci pri koncipovaní učebnice *Jazyková výchova pre IV. triedu strednej školy* v roku 1953?

Každá učebnica predstavuje obraz svojej doby. Aj prostredníctvom nich vieme zdokumentovať aktuálne problémy minulých rokov. Spomínaná učebnica jazykovej výchovy ponúka v I. kap. všeobecné výklady o jazyku. Náučný štýl popretkávaný rečníckymi otázkami núti žiaka samostatne uvažovať o načrtnutom probléme a utvárať si vlastný názor. V nadväznosti na vstupný výklad sú zaradené jednotlivé úlohy a cvičenia. Najdôležitejšie poznatky sú zhrnuté a graficky vizuálne zvýraznené označením v rámečkoch.

V podkapitole Spisovný jazyk a jeho celonárodný charakter sa študent oboznamuje aj so slovenskými nárečiami prostredníctvom krátkych textových ukážok. Následne po výklade študent rieši príslušné úlohy. Musí prepísať nárečový text do spisovnej slovenčiny, nájsť základné rozdiely medzi spisovnou slovenčinou a nárečím, a napokon porovnať aj samotné nárečové texty.

Kapitola Zvuková stránka jazyka obsahuje prehľadnú tabuľku spoluhlások deľných podľa artikuláčného miesta, zvukového dojmu, artikulujúceho orgánu a druhu priehrady. Autori zahrnuli aj opis výslovnosti niektorých charakteristických znakov slovenskej spisovnej výslovnosti. Neobišli ani prozódium. Obdobne ako pri učebnici *Slovenská gramatika a sloh pre 1. roč. pedagogických škôl* autori poskytujú informačný prierez slovenskou morfológiou a syntaxou, ako aj rovnako dôležitými dejinami slovenského jazyka. Navyše, učebnica obsahuje ukážky textov bernolákovskej kodifikovanej slovenčiny z dôvernej zmluvy od J. Fándlyho a J. Hollého a jeho slávneho Svatopluka či Štúrovej práce *Nauka reči slovenskej* z roku 1846.

Poznatkovú nasýtenosť učebnice dopĺňajú sprievodné nárečové texty, texty ľudových piesní, ukážky z literárnych diel Dominika Tatarku, Vladimíra Mináča, Fraňa Kráľa, Petra Jilemnického, Andreja Plávku či Sama Chalupku, Ivana Krasku, Ľuda Ondrejova ai., na ktorých autori ilustrujú preberanú problematiku. Aktuálnosť učebnice potvrdzujú textové ukážky diktátov z učebníc *Občianska výchova*, *Ošetrovateľstvo*. Pri opise a výklade štýlov sú to články zo slovenských novín *Pravda* a časopisu *Slovensko*. Pri výklade prozódie autori učebnice siahli po diele P. O. Hviezdoslava *Zuzanka Hraškovie*. Uvedená dráma predstavuje učebný text pre správny prednes, kde si žiak precvičí stúpanie a klesanie výšky hlasu a melódiu jazyka. Napokon ako poslednú kapitolu zaradili do učebnice teóriu o slovenskej štylistike – slohu.

Z pozície viacerých súčasných pedagógov sa výučba gramatiky, ale predovšetkým slohu veľmi často vníma sekundárne. Vedomosti o slohu žiaci získavajú veľmi často len povrchne. Študenti nielenže neovládajú riadne pravopis, ale majú problém s krasopisom, s celkovou úpravou vlastných písomných prejavov. Istotne i dnes by si problematika slovenského slohu a jazykovej výchovy zaslúžila väčšiu pozornosť, ako sa jej v skutočnosti prisluguje.

Žiaľ, mnoho učiteľov si neuvedomuje skutočnosť, že úroveň ich vlastných hovorených jazykových prejavov s primeranými platnými jazykovými, ortoepickými i štylistickými normami sú veľmi často vzorom, ale aj zrkadlom nielen ich vlastných jazykových postojov a jazykového vedomia. Sú obrazom súčasného stavu spo-

ločnosti a jej vlastného prístupu k materinskému jazyku. Množstvo učiteľov akoby zabudlo, že nie je dôležité iba informácie odovzdať, ale nevyhnutné je ich odovzdať v dostatočne primeranej forme, na istej úrovni. Zabudli, že jazyk – dorozumievací prostriedok – neustále plní mnohoraké úlohy a má jednotnú normu. Preto je dôležité, aby si každý používateľ jazyka, ktorému záleží na primeranom kultivovanom prejave, uvedomoval rozdiely pri výbere jednotlivých jazykových prvkov.

V Učiteľských novinách roč. IV, č. 49 na s. 3 v článku *Spisovný jazyk a nárečie v škole* J. Štolc hodnotí „deštrukciu slov a nevkus“ vo vyjadrovaní nielen žiakov, ale i samotných učiteľov. V úvode hodnotí jednotlivé slangové slová, napr. *ríd'as, učka, slonina* (slovenčina) či *bijáčko*, používané zo strany študentov. Nič neodpúšťa ani učiteľom, ktorí nedostatočne dbajú o jazyk, ba dokonca upozorňuje na skutočnosť, že niektorí učelia učia v nárečí. Autor vo svojom nasledujúcom výklade poukazuje na význam a úlohu nárečí, na ľudí, ktorí kedysi žili oveľa jednoduchším životom a ich dorozumievací jazyk, obsahom i rozsahom, vyhovoval ich myšlienkovému svetu. J. Štolc však upozorňuje: „Život spoločnosti však napreduje. Súčasný jazyk (jazyk 50. rokov – poznámka AR) je jazyk moderný, diferencovaný, bohatý. Národný jazyk je mnohotvárnny, ktorý plní rôznorodé úlohy svojich nositeľov. Je bohatší, pružnejší, kultúrnejší, pretože lepšie môže slúžiť spoločnosti. Osvojiť si spisovný jazyk, dokonale, nie je povrchná vec. Je nositeľom kultúry a vzdelania. Vytrháva človeka zo zaostalosti a zadubeného individualizmu, začleňuje ho do spoločnosti.“

Autorov jazyk je jednoduchý a ani neprikrášľuje. Priamo a bez akýchkoľvek okolností hodnotí a vyjadruje svoj názor. Nehrá sa na diplomata. Učiteľ „vo svojom účinkovaní je činiteľ verejný, spoločenský, smeruje k tomu, aby jeho žiaci dospeli k celospoločenskému vedomiu – používať iba spisovnú formu národného jazyka. To však neznamená, že nárečia treba zavrhnúť, či izolovať od spisovného jazyka.“ Práve naopak. J. Štolc poukazuje na organickú súvislosť: „Nárečia sú korene, ktoré živia strom – spisovný jazyk. Každý kultúrny človek musí byť presvedčený o tom, že spisovný jazyk je prirodzeným pokračovaním jeho rodného nárečia, pokračovaním zušľachteným, rozvitým, obohateným.“ Základnou axiómou jazykovej výchovy je spisovný jazyk na podklade nárečí.

Nemožno podrobne opísať a zhodnotiť každú učebnicu, gramatiku alebo príručku, ktorej spolutvorcom bol Jozef Štolc. Nemožno predostrieť ani súčasnú aktuálnosť všetkých jeho myšlienok a názorov. Môžeme však skonštatovať, že jeho pedagogický profil zavŕšila jeho pozícia člena Komisie pre obhajoby kandidátskych dizertačných prác vo vednom odbore slovenský jazyk a Komisie pre obhajoby doktorských dizertačných prác vo vednom odbore slovenský jazyk v rokoch 1970 – 1975.

Naostatok si z pozície pedagóga dovoľíme tvrdiť, že súčasná doba veľmi často dáva prednosť kvantite na úkor kvality. I keď aktuálny program výchovy a vzdelávania považuje i súčasná vláda našej krajiny za jednu zo svojich priorít a zdroj dlhodobej prosperity spoločnosti, nezabúda vychádzať z historickej skúsenosti rešpektujúcej aktuálne spoločensko-sociálne a ekonomické podmienky, aby zabezpečila vzostupný rozvoj v oblasti výchovy a vzdelávania, snaží sa o potrebnú dlhodobú koncepciu ako základ a smernicu, aby sa zabezpečili optimálne možnosti sebarozvoja a spoločenského uplatnenia, stále nám však vychádza, že sa jej nedarí získať

niekdajší trend a prestíž slovenského školstva, ktorým sa mohlo Slovensko pochváliť pred piatimi desaťročiami.

Prirodzene, v tom čase slovenský národný jazyk zastupoval trochu odlišné funkcie a kládli sa naňho iné úlohy. Istotne mnoho vtedajších žiakov a študentov nestrácalo primeranú a požadovanú vážnosť a úctu k vedomostiam a poznatkom získaným vďaka svojim predchodcom, na ktoré môže ďalšia generácia nadviazať a pokračovať tak v upevňovaní a šírení slovenského národného dedičstva.

Zoznam učebníc z autorskej (spoluautorskej) dielne J. Štolca

Všeobecnovzdelávacie školy

Slovenský jazyk pre 8. ročník všeobecnovzdelávacích škôl. 1. vyd. Bratislava, Slovenské pedagogické nakladateľstvo 1954. 212, /3/ s. (spoluautor).

Učebnica jazyka slovenského pre 9. – 11. ročník všeobecnovzdelávacích škôl. (Na obálke a v tiráži: Slovenský jazyk pre 9. – 11. ročník všeobecnovzdelávacích škôl.) 1. vyd. Bratislava, Slovenské pedagogické nakladateľstvo 1954. 287, /8/ s. (spoluautor).

Slovenský jazyk. Pokusné učebné texty pre 9. ročník všeobecnovzdelávacích škôl. 1. – 2. časť. 1. vyd. Bratislava, Slovenské pedagogické nakladateľstvo 1957. 44, /4/ s. + 39, /4/ s.

Všeobecnovzdelávacie školy s maďarským vyučovacím jazykom

Systematická gramatika slovenská pre 9. ročník všeobecnovzdelávacích škôl s maďarským vyučovacím jazykom. 1. vyd. Bratislava, Slovenské pedagogické nakladateľstvo 1955. 291, /1/ s. (spoluautor).

Dvojočné odborné školy s maďarským vyučovacím jazykom

Učebnica a cvičebnica slovenského jazyka pre dvojočné odborné školy s maďarským vyučovacím jazykom. 1. vyd. Bratislava, Slovenské pedagogické nakladateľstvo 1953. 210, /6/ s. (spoluautor).

Gymnázia, stredné a štvorročné odborné školy

Učebnica slovenského jazyka pre I. triedu gymnázií. 2. preprac. vyd. Bratislava, Slovenské pedagogické nakladateľstvo 1953. 290, /1/ s. (spoluautor).

Učebnica slovenského jazyka pre I. triedu gymnázií a odborných škôl. 1. vyd. Bratislava, Štátne nakladateľstvo 1951. 211, /7/ s. (spoluautor).

Učebné texty slovenského jazyka pre 1. ročník gymnázií. 1. vyd. Bratislava, Slovenské pedagogické nakladateľstvo 1969. 154, /1/ s. (spoluautor).

Učebnica slovenského jazyka pre štvorročné odborné školy. 1. vyd. Bratislava, Slovenské pedagogické nakladateľstvo 1954. 319, /8/ s. (spoluautor).

Pedagogické školy

Slovenská gramatika a sloh pre 1. ročník pedagogických škôl. 1. vyd. Bratislava, Slovenské pedagogické nakladateľstvo 1955. 198, /1/ s. (spoluautor).

Slovenská gramatika a sloh pre 2. ročník pedagogických škôl. 1. vyd. Bratislava, Slovenské pedagogické nakladateľstvo 1955. 131, /5/ s. (spoluautor).

Slovenská gramatika a sloh pre 3. ročník pedagogických škôl. 1. vyd. Bratislava, Slovenské pedagogické nakladateľstvo 1955. 99, /3/ s. (spoluautor).

Slovenská gramatika a sloh pre 4. ročník pedagogických škôl. 1. vyd. Bratislava, Slovenské pedagogické nakladateľstvo 1955. 62, /2/ s. (spoluautor).

Vysoké školy

Slovenština. Vysokoškolská učebnice pro studující českého jazyka. 1. vyd. Praha, Státní pedagogické nakladatelství 1957. 182, /3/ s. + 10 príloh na kriedovom papieri (spoluautor). – 2. vyd. 1961. 188 s. – 3. vyd. 1964.

Slovenská gramatika. 1. vyd. Martin, Osveta 1953. 317, /2/ s. – 2. vyd. 1955. 491, /12/ s. – 3. vyd. 1955. – 4. vyd. Bratislava, Slovenské pedagogické nakladateľstvo 1963. 575, /13/ s. – 5. vyd. 1968. 583, /13/ s. + mapa (spoluautor). J. Štolc vypracoval: Hláskoslovie – Sústava hlások, Spisovná výslovnosť, Dlhé samohlásky a rytmický zákon, Prozodické vlastnosti, Pravopis; Náuka o slove – prídavné mená, zámená, číslovky, príslovky, predložky, spojky, citoslovce.

Odborné štúdie orientované na jazykovú výchovu v škole a jej vzťah k nárečiam a iné príspevky viažuce sa na vzdelávanie (autor)

Jazyková výchova pre IV. triedu stredných škôl. 2. preprac. vyd. Bratislava. Slovenské pedagogické nakladateľstvo 1953. 270, /1/ s. (spoluautor).

Jazyková výchova. Učebné texty pre IV. triedu stredných škôl. 1. – 5. časť. (Zošitové vydanie). 1. vyd. Bratislava. Štátne nakladateľstvo 1951 – 52. 274, /6/ s. (spoluautor).

Starajme sa o jazykovú výchovu. In: Národný pracovník, 5, 1944, s. 109 – 113.

Jazyková kultúra v škole a vo vzťahu k nárečiam. In: Slovenský jazyk a literatúra v škole, 2, 1956, s. 321 – 323.

Gramatický systém a jazyková výchova. In: Metodické problémy vyučovania slovenského jazyka a literatúry. Sborník štúdií a príspevkov. Red. J. Sedlák et al. Bratislava, Slovenské pedagogické nakladateľstvo 1957, s. 219 – 239.

Spisovný jazyk a nárečie v škole. In: Učiteľské noviny, 5, 1955, č. 49, s. 3.

O nárečí a literatúre pre mládež. In: Jazyk a umelecké dielo. Red. J. Ružička et al. Bratislava, Mladé letá 1966, s. 232 – 237.

Jazyková výchova v škole a zreteľ na nárečia. In: Kultúra spisovnej slovenčiny. Red. J. Ružička. Bratislava, Vydavateľstvo SAV 1967, s. 276 – 278.

O nárečiach a o vyučovaní slovenského jazyka. In: Slovenský jazyk a literatúra v škole, 15, 1968/69, s. 3 – 7.

Správne píšme názvy škôl. In: Učiteľské noviny, 3, 1953, č. 36, s. 6.

O slovoslede a o postavení prívlastku. In: Slovenský jazyk a literatúra v škole, 2, 1956, s. 382 – 383.

Spisovná výslovnosť a škola. In: Slovenský jazyk a literatúra v škole, 2, 1956, s. 132 – 136, 165 – 167.

Literatúra

DVONČ, Ladislav: Slovenskí jazykovedci. Súborná personálna bibliografia slovenských slovakistov a slavistov. Bratislava: VEDA, Vydavateľstvo SAV, 2003.

GOLÁŇ, Karol – JÓNA, Eugen – ŠTOLC, Jozef: Jazyková výchova pre IV. triedu stredných škôl. 2. preprac. vyd. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo 1953. 270, /1/ s.

HABRMAN, Gustav: Věstník, MŠaNO 1919, č. 9673 z 11. 3. 1919.

ŠTOLC, Jozef: Správne píšme názvy škôl. In: Učiteľské noviny, 3, 1953, č. 36, s. 6.

ŠTOLC, Jozef: Spisovný jazyk a nárečie v škole. In: Učiteľské noviny, 5, 1955, č. 49, s. 3.

PAULINY, Eugen – RUŽIČKA, Jozef – ŠTOLC, Jozef: Slovenská gramatika a sloh pre 1. ročník pedagogických škôl. 1. vyd. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo 1955. 198, /1/ s.

PAULINY, Eugen – RUŽIČKA, Jozef – ŠTOLC, Jozef: Slovenská gramatika a sloh pre 2. ročník pedagogických škôl. 1. vyd. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo 1955. 131, /5/ s.

PAULINY, Eugen – RUŽIČKA, Jozef – ŠTOLC, Jozef: Slovenská gramatika a sloh pre 3. ročník pedagogických škôl. 1. vyd. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo 1955. 99, /3/ s.

PAULINY, Eugen – RUŽIČKA, Jozef – ŠTOLC, Jozef: Slovenská gramatika a sloh pre 4. ročník pedagogických škôl. 1. vyd. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo 1955. 62, /2/ s.